

Het voorliggende gedeelte vormt qua lengte een tegenstelling met dat van gisteren. Na de uitvoerige episode over het gouden kalf lezen we nu een korte, maar intens kostbare dialoog tussen Mozes en de Here God. Deze begint op zeer bijzondere wijze: *‘Mozes sprak tot de HERE’* (33:12). Wat deze woorden zo opmerkelijk maakt, is dat ze een tegenstelling vormen met al het andere. De andere dialogen worden alle ingeleid door de woorden: *‘De HERE sprak tot Mozes’*, hetgeen ook de gepaste volgorde was. Dezelfde etiquette die geldt voor een bezoek aan een koningshuis (namelijk dat het te allen tijde de vorst is die het gesprek initieert) hoort ook te gelden voor een ontmoeting met de Koning der koningen. God heeft het eerste woord. Hier is het echter omgekeerd. De situatie was ook anders. In het vorige vers hoorden we immers dat God sprak met Mozes, zoals een man met zijn vriend. En een vriendschappelijke relatie veronderstelt een tweerichtingsverkeer. Mozes mag hier ook het woord nemen. Waarom maakt hij gebruik van dit uitzonderlijke voorrecht? Waar is het hem om te doen? In het kort komt het hierop neer: Mozes is er nog steeds niet gerust op, of God zijn volk wel echt trouw blijft. God had immers gezegd dat ‘een engel’ met ‘het’ volk zou meetrekken. God zelf trok blijkbaar niet meer mee, en zijn spreken over ‘het volk’ in plaats van ‘mijn volk’ moet Mozes met zorg vervuld hebben. Mozes wil daarom weten wie God meezendt. Wat voor soort engel betreft het? (33:12). Bovendien wil Mozes ook Góds weg kennen. Waarheen trekt God zelf? Neemt Hij definitief afstand tot het volk, of niet? Deze vraag van Mozes kan overigens ook nog dieper verstaan worden. De uitdrukking ‘Gods weg’ kan ook duiden op hetgeen in Gods innerlijk omgaat. Hoe Hij ten diepste is, ten opzichte van zijn volk. Dat is waar Mozes hier naar vraagt. Mozes hoopt vurig dat God zich niet op onnavolgbare wijze zal terugtrekken van zijn volk, maar dat Hij na te volgen is (en nabij zal blijven) in relatie tot Israel. Mozes bidt hier in feite om een diepe en exclusieve Godsopenbaring, iets wat niet ieder mens zomaar te beurt valt. Dat God zich inderdaad heeft laten kennen aan Mozes, bezingt Psalm 103:7: *‘Hij maakte Mozes zijn wegen bekend’*. En dat het antwoord positief zou zijn, horen we in het volgende vers (verwijzend naar de nog te bespreken openbaring aan Mozes): *‘Barmhartig en genadig is de HERE, lankmoedig en rijk aan goedertierenheid’* (Ps.103:8).ⁱ Zover is het nu echter nog niet. Mozes stelt nogmaals een vraag. God had in zijn antwoord immers aan Mozes gevraagd of hij gerust zou zijn als Zijn aangezicht met hem mee zou trekken (33:14). Aangezien God hier echter sprak over het meetrekken met Mózes (en dus nog steeds niet expliciet gesproken werd over een meetrekken met het volk), vraagt Mozes in zijn reactie nogmaals of niet alleen hijzelf maar ook het volk genade gevonden heeft in Gods ogen. (33:16). Met deze vraag eindigt het gedeelte voor vandaag. Daarmee krijgt de intense en aanhoudende wijze waarop Mozes voorbede doet voor het volk, extra lading en zeggingskracht.

Het gesprek met de Here God dat door Mozes begonnen was, krijgt nu een wending. Er start een nieuwe dialoog, die wordt ingeleid met de – zoals we zagen meer gebruikelijke – woorden: ‘*De HERE sprak tot Mozes.*’ (33:17). Ook al betreft het hier in feite gewoon een vervolg van het reeds gestarte gesprek (en antwoordt God Mozes op diens vraag), toch wordt hiermee duidelijk gemaakt dat de Here God nu weer het initiatief naar zich toetrekt en een belangrijke uitspraak gaat doen: ‘*Ook dit woord, dat je hebt gesproken, zal Ik doen, want je hebt genade gevonden in mijn ogen, Ik ken je bij je naam.*’ (33:17). Hiermee is duidelijk geworden dat Mozes gerust mag zijn: God zal meetrekken met hem en het volk. De zinsnede ‘*Ik ken je bij je naam*’, wil zeggen dat Mozes’ diepste wezen (in de Bijbel duidt iemands naam op diens diepste identiteit) door God gekend is. Uit het feit dat deze woorden uit Gods mond in het gehele Oude Testament enkel tot Mozes klinken, leiden we opnieuw af hoe bijzonder de relatie tussen de Here God en hem was. Zoals we reeds zagen werd deze getypeerd als die van tussen ‘*een man en zijn makker*’ (33:11).

Nu God tegenover Mozes had ‘beleden’ dat Mozes genade in zijn ogen gevonden had (met andere woorden: dat Hij veel van hem hield) en dat Hij diens diepste wezen kende, was ook bij Mozes het verlangen ontstaan om dat laatste ook omgekeerd te kunnen zeggen. Met een enorme vrijmoedigheid die opkwam uit dit zich door God geliefd en gekend weten, horen we hem daarom aan God vragen: ‘*Laat mij toch uw glorie zien!*’ (33:18). Ook Mozes wilde God nu heel graag voluit kennen. Het is kostbaar om te horen hoe God hem hier een heel eind in tegemoet komt: ‘*Van mij uit laat ik heel mijn goedheid voorbijtrekken, vlak voor je aangezicht*’ (33:19). Kortom, God komt Mozes tegemoet, met al zijn goedheid, tot vlakbij hem. Tegelijk is er echter ook een grens. Gods aangezicht zal Mozes niet kunnen zien. Een mens zou immers bezwijken aan Gods volle heerlijkheid, die zo onverdraaglijk mooi is. Overigens sluit dit antwoord van God ook aan op Mozes’ eerdere vraag, of Gods gelaat mee zou trekken met het volk (met andere woorden: of God zijn ogen wakend op het volk gericht zou houden). Ook al houdt God zijn ogen wel degelijk gericht op zijn volk, zijn aangezicht blijft tegelijk verborgen. Wat Mozes wel te zien krijgt, is de achterzijde van God. Ook hier mag meer in gehoord worden dan alleen de letterlijke betekenis: de mens ziet Gods weg (waar Mozes naar vroeg) vaak pas achteraf. Gods volle heerlijkheid, zijn wezen en weg, is niet rechtstreeks te aanschouwen. Het is de handpalm van God die dit verhoedt (33:12), en die er blijkbaar voor zorgt dat de mens nooit direkt Gods volle glorie ervaart. Het is een troostvolle gedachte dat het de hand van Góð is (en geen blind noodlot), die hiervoor zorgt. Tegelijk mag achteraf Gods weg wel degelijk opgemerkt worden. De mens ziet God op de rug in zijn gang door de geschiedenis, en dat mag voldoende zijn. Hij gaat zijn ongekende gang, maar zegt tegelijk: ‘*Hier is een plaats, vlak bij Mij.*’ (33:21). Zo is God: verborgen en vlakbij!

ⁱ Sarna, p.213